

ประเด็นเรียนรู้จากการประชุมวิชาการแพทยศาสตรศึกษา แห่งประเทศไทย ครั้งที่ ๑๔*

สุรศักดิ์ บุรณตรีเวทย์

ท่านศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ได้กล่าวปาฐกถาพิเศษ เรื่อง การผลิตแพทย์เพื่อสังคมไทย โดยกล่าวถึงภารกิจของมหาวิทยาลัยที่ประกอบด้วยด้านความรู้ ผลิตกำลังคน รับผิดชอบต่อสังคม วัฒนธรรมและอารยธรรม และการมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงและมั่งคั่งของประเทศ โดยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ทำให้ประชาชนหายจากความยากจน มีอิสระ และเกิดประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ท่านได้วิพากษ์ถึงระบบการศึกษาไทยว่าเป็นสังคมบริโภคนิยมมากกว่าสังคมสร้างความรู้ เน้นการสอนมากกว่าการเรียนรู้ ท่องจำมากกว่าปฏิบัติ ปลายน้ำมากกว่าต้นน้ำ และเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ และท่านได้กล่าวถึงจรรยาบรรณของแพทย์ทุกชาติว่าต้องมีจิตใจเมตตา กรุณาช่วยเหลือชาวโลก บริสุทธิ์ใจ ไม่คำนึงถึงค่าตอบแทน มีความตั้งใจจริง รับผิดชอบ ค้นคว้าศึกษาสม่ำเสมอ อ่อนน้อม ถ่อมตน เคารพเพื่อนร่วมอาชีพ และให้คุณค่าชีวิตของทุกชีวิตเท่าเทียมกัน

สำหรับการเล่าประสบการณ์การทำงานของแพทย์หญิง เพ็ญภา กวีวงศ์ประเสริฐที่เคยไปทำงานชดใช้ทุนที่โรงพยาบาลเชียงใหม่ราชประชานุเคราะห์ และนายแพทย์ภาสกร วันชัยจิระบุญ ที่เคยไปทำงานชดใช้ทุนและเป็นผู้อำนวยการที่โรงพยาบาลสุรินทร์ นราธิวาส พบว่า การที่แพทย์ทั้งสองท่านตัดสินใจไปทำงานในโรงพยาบาลที่อยู่ห่างไกลเกิดจากการที่แพทย์ทั้งสองท่านได้มีประสบการณ์การทำงาน กิจกรรมตั้งแต่ช่วงสมัยเรียน ทำให้เห็นสภาพของสังคม และเกิดความต้องการออกไปทำงานในชุมชน มิได้เกิดจากการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตที่ทำให้เกิดเจตคติในการอยากไปทำงานในชุมชน นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแพทย์บางส่วนไม่สอดคล้องกับการเตรียมตัวว่าที่บัณฑิตแพทย์ไปทำงานใน

โรงพยาบาลชุมชน เนื่องจาก มุ่งเน้นแนวทางการรักษาตามมาตรฐานที่อาจไม่สามารถใช้ได้กับสภาพแวดล้อมในโรงพยาบาลชุมชน และขาดการเตรียมทักษะสำหรับการไปทำงานในโรงพยาบาลชุมชน โดยเฉพาะทักษะการจัดการกับคน และการจัดการเชิงระบบ ทางออกที่แพทย์ทั้งสองท่านเสนอคือ โรงเรียนแพทย์ต้องมีการปรับหลักสูตรที่สอดคล้องกับระบบบริการสุขภาพของประเทศ และจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรในงานกิจการนักศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมทักษะการทำงานต่างๆ

สิ่งที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง transformative learning ที่จัดโดย รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ชัชวาล ศิลปะกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิท และผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์เทิดศักดิ์ ผลจันทร์ โดยเฉพาะจากการที่ให้ดูช่วงหนึ่งของภาพยนตร์กังฟูแพนด้า ภาค ๑ และให้ผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละคนสะท้อนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ พบว่า

๑. เมล็ดพันธุ์ย่อมผลิตดอกออกผลตามบริบท สิ่งแวดล้อมและระยะเวลาอันเหมาะสม เราไม่สามารถไปบังคับมันได้ เปรียบกับศิษย์ หากเราสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม เมื่อถึงเวลาอันเหมาะสมศิษย์ย่อมเติบโตเป็นแพทย์ที่ดี

๒. ต้องมีความเชื่อมั่นในตัวตนของศิษย์ แม้ศิษย์จะดูจากภายนอกเป็นอย่างไร หากเราเปิดใจรับรู้ความเป็นตัวตนของศิษย์ เปิดโอกาสให้ศิษย์ออกตามวิถีของศิษย์ ย่อมเห็นผลในบั้นปลาย

๓. การเรียนรู้ของศิษย์แต่ละคนย่อมแตกต่างกัน การจะใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมือนกันย่อมไม่ใช่การบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ที่ดี

* โครงการจัดตั้งสถานเวชศาสตร์ชุมชนและเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การประชุมวิชาการแพทยศาสตรศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ ๑๔ จัดโดยคณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ ๓๐ ตุลาคม - ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

๔. การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมแก่การเป็น แพทย์มีความสำคัญหรือไม่ เพราะหากเราคัดเลือกเข้ามาและ ป่มเพาะไป แล้วออกพันธุ์มาเป็นวิศวะ ศิลปิน นักบริหาร ระหว่างการป่มเพาะ เราจะแนะนำให้เมล็ดพันธุ์นั้นเติบโตไปใน ทางที่เขาเป็น หรือบังคับให้เป็นแพทย์จนจบกระบวนการ การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์จึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะการคัดเลือก เมล็ดพันธุ์ให้เติบโตเป็นแพทย์ที่ดี

และเรื่องสุดท้ายเป็นประเด็นการวิจัยที่สำคัญทาง แพทยศาสตร์ศึกษาที่นำเสนอโดยท่านศาสตราจารย์กิตติคุณ นายแพทย์เฉลิม วราวิทย์ ท่านเสนอว่าเรื่องเร่งด่วนในการ วิจัยแพทยศาสตร์ศึกษา คือ

๑. การคัดเลือกนักศึกษา การสัมภาษณ์นักศึกษาที่ กระทำกันอยู่มีคุณค่าอย่างไรบ้าง

๒. ความถนัดทางการแพทย์ การสอบวิชาเฉพาะ ของกลุ่มสถาบันแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทยตอนรับเข้า มีความจำเป็นมากน้อยเท่าไร

๓. โครงการผลิตแพทย์เพื่อชาวชนบท และโครงการ หนึ่งอำเภอหนึ่งแพทย์ มีงบประมาณมากมาย ได้นำไปก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่การพัฒนาอย่างจริงจังมากน้อยเท่าไร

๔. นักศึกษาที่สอบตกอยู่ในปัจจุบัน หรือค้นพบว่า ตนเองไม่เหมาะกับการเรียนแพทย์ จะมีระบบรองรับอย่างไร

๕. การจัดอบรมแพทย์เพิ่มพูนทักษะในปัจจุบัน ควร มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน อย่างไร

๖. รูปแบบความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่าง มหาวิทยาลัยกับกระทรวงสาธารณสุขในการผลิตแพทย์ควร เป็นอย่างไรนอกจากนี้ประเด็นที่ไม่เร่งด่วน ท่านจะเริ่มตั้งแต่ กระบวนการคัดเลือกเข้า ไล่มาถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประเมินผล ทั้งในส่วนผู้เรียน ผู้สอน ระบบโครงสร้างสถาบัน ไปจนถึงการพัฒนาต่อเนื่องหลังจบแพทย์ ซึ่งสามารถไปดูได้จากแนวทางสนับสนุนการวิจัยของคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งจะมีส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องวิจัยทางแพทยศาสตร์ศึกษาอยู่